



Brüssel, 22.11.2022
C(2022) 9505 final

KOMISJONI ARVAMUS,

22.11.2022,

Eesti eelarvekava kohta

{SWD(2022) 950 final}

(Ainult eestikeelne tekst on autentne)

KOMISJONI ARVAMUS,

22.11.2022,

Eesti eelarvekava kohta

(Ainult eestikeelne tekst on autentne)

ÜLDISED KAALUTLUSED

1. Määrusega (EL) nr 473/2013 on kehtestatud sätted, millega tõhustatakse eelarvepoliitika seiret euroalal, et tagada liikmesriikide eelarvete vastavus stabiilsuse ja kasvu pakti ning majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raames välja antud majanduspoliitilistele suunistele.
2. Määruse (EL) nr 473/2013 artikliga 6 on ette nähtud, et liikmesriigid esitavad igal aastal 15. oktoobriks komisjonile ja eurorühmale eelarvekava, milles esitatakse teave valitsemissektori ja selle allsektorite järgmise aasta eelarveväljavaadete peamiste aspektide kohta.
3. Stabiilsuse ja kasvu pakti üldist vabastusklauslit on kohaldatud alates 2020. aasta märtsist¹. 23. mail 2022 märkis komisjon Euroopa poolaastat käsitlevas teatises,² et Euroopas toimuva sõja kontekstis suurenenud ebakindluse ja majandusväljavaateid ohustavate tugevate langusriskide, enneolematu energiahindade tõusu ja tarneahelate jätkuvate häirete tõttu on põhjendatud stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli pikendamine 2023. aastani, ja leidis, et on täidetud tingimused selle deaktiveerimiseks 2024. aastal. Üldise vabastusklausli jätkuv kohaldamine 2023. aastal annab võimaluse vajaduse korral liikmesriikide eelarvepoliitika kaudu kiiresti reageerida, tagades ühtlasi sujuva ülemineku pandeemiaaegselt laiapõhjaliselt majanduse toetamiselt lähenemisele, mille raames keskendutakse üha enam ajutistele ja sihipärastele meetmetele ning eelarve konservatiivsusele, mida on vaja keskpika perioodi jätkusuutlikkuse tagamiseks³.
4. Määrusega (EL) 2021/241 loodud taaste- ja vastupidavusrahastust antakse rahalist toetust reformide ja investeringute elluviimiseks, eelkõige selleks, et edendada rohe- ja digipööret, tugevdades seeläbi majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. Osa sellest toetusest antakse tagastamatu toetusena, millega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Koos ühtekuuluvuspoliitika fondide ja õiglase ülemineku mehhanismiga toetab taaste- ja vastupidavusrahastu ELis õiglast ja kaasavat taastumist kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga. Samuti aitab see edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis ning seeläbi tugevdada riigi rahanduse kestlikkust. Komisjoni 18. mai 2022. aasta ettepaneku⁴ kohaselt peaks rahastu eesmärk olema ka liidu energiasüsteemi vastupidavuse

¹ Komisjoni 20. märtsi 2020. aasta teatis nõukogule stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta, COM(2020) 123 final.

² COM(2022) 600 final.

³ Nõukogu leppis 17. juunil 2022 kokku oma soovitudes 2022. aasta riiklike reformikavade kohta ning arvamustes 2022. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammide kohta, milles võetakse arvesse stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli jätkuvat kohaldamist 2023. aastal. (Vt: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/ecofin/2022/06/17/>)

⁴ COM(2022) 231 final.

suurendamiseks vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust liidu tasandil (REPowerEU eesmärgid).

5. 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamused 2022. aasta stabiilsusprogrammide kohta,⁵ tuletas nõukogu meelde, et üldist eelarvepoliitikat on praegu kõige parem mõõta esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ja jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes⁶. Minnes kaugemale üldisest eelarvepoliitikast, et hinnata, kas riiklik eelarvepoliitika on konservatiivne ja selle struktuur on kooskõlas rohe- ja digipöörde, energiajulgeoleku ning sotsiaalse ja majandusliku vastupidavuse tagamisega, pööratakse tähelepanu ka riiklikult rahastatavate⁷ esmaste jooksvate kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ja jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ja investeeringute arengule.
6. Venemaa sissetungist Ukrainasse tingitud šokid mõjutavad ELi majandust nii otseselt kui ka kaudselt, suunates selle aeglasema majanduskasvu ja kiirema inflatsiooni teele. Inflatsioonisurve tugevnemise ja laienemise tõttu on tulnud euroala rahapoliitikat kiiremini normaliseerida. Avaliku sektori kulutused meetmetele, mis aitavad leevendada suurte energiakulude sotsiaalset ja majanduslikku mõju, samuti julgeolekule ja kaitsele ning Ukraina põgenikele antavale humanitaarabile koormavad riigi rahandust. Kuna Venemaa sissetung Ukrainasse on põhjustanud eripärase makromajandusliku šoki, millel on pikaajaline mõju ELi energiajulgeoleku vajadustele, tuleb 2023. aastal eelarvepoliitikat hoolikalt kujundada. Laiapõhjaline fiskaalne impulss majandusele ei näi 2023. aastal olevat põhjendatud. Selle asemel tuleks keskenduda haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, võimaldades samas toimida automaatsetel stabilisaatoritel ning pakkudes ajutisi ja sihipäraseid meetmeid, et leevendada energiakriisi mõju ja anda humanitaarabi Venemaa sissetungi eest Ukrainast põgenevatele inimestele, olles samal ajal valmis tegema vajaduse korral kohandusi. Eelarvepoliitika puhul tuleks ühendada suuremad investeeringud ja riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasvu ohjeldamine. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik ja õigeaegne rakendamine on investeeringute suurendamiseks esmatähtis. Eelarvepoliitika eesmärk peaks olema säilitada võla jätkusuutlikkus ja suurendada kestlikul viisil kasvupotentsiaali, hõlbustades seega ka rahapoliitika ülesannet tagada inflatsiooni õigeaegne naasmine Euroopa Keskpanga keskpika perioodi eesmärgi (2 %) juurde. 2023. aasta eelarvekavad peaksid põhinema usaldusväärsetel keskpika perioodi kohandamiskavadel, kajastades riigi rahanduse kestlikkuse probleeme, mis on seotud suure võla suhtega SKPse, mis on pandeemia tõttu veelgi suurenenud, samuti reforme ja investeerimisprobleeme, mis on seotud rohe- ja digipöörde, energiajulgeoleku ning sotsiaalse ja majandusliku vastupidavusega.
7. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa energiahindade olulise täiendava tõusu ja volatiilsuse. Imporditava energia hinnašokk tähendab olulist kaubanduskahju liikmesriikide majandusele. Ühtlasi suurendas 2022. aasta suvel

⁵ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Eesti riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta, ELT C 334, 1.9.2022, lk 44.

⁶ Käesolevas arvamuses esitatud hinnangud eelarvepoliitika ja selle komponentide kohta on komisjoni hinnangud, mis põhinevad komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi aluseks olevatel eeldustel. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide kogu positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

⁷ Ei rahastata taaste- ja vastupidavusrahastust ega muudest liidu vahenditest antavate toetustega.

erakordselt kõrge õhutemperatuur elektritarbimist ning teatavatel tehnoloogiatel põhinev energiatootmine oli samal ajal tehniliste probleemide ja ilmaolude tõttu tavapärasest märkimisväärselt väiksem. Praegune energiakriis on negatiivselt mõjutanud kõiki liikmesriike, kuigi erineval määral, mistõttu on vaja kiiret ja koordineeritud reageerimist.

8. Arvestades, et eelarvevahendid on piiratud ja neid tuleb kasutada kõige tõhusamal viisil, on püsiva ja õiglase ühiskonnaülese kohandamise haldamiseks väga oluline poliitiliste meetmete kvaliteet ja ülesehitus. Seepärast peaksid meetmed kooskõlas nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrusega kõrgetele energiahindadele reageerimiseks erakorralise sekkumise kohta keskenduma ajutise toetuse andmisele, mis on suunatud energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele, säilitades samal ajal õiged stiimulid energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega⁸. Poliitikameetmed peaksid ka aitama vähendada energiatarbimist ja arendada liidu energiasõltumatust.

MÄRKUSED EESTI KOHTA

9. 14. oktoobril 2022 esitas Eesti 2023. aasta eelarvekava. Selle alusel on komisjon kooskõlas määruse (EL) nr 473/2013 artikliga 7 võtnud vastu järgmise arvamuse.
10. 12. juulil 2022 soovitas nõukogu Eestil⁹ võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,¹⁰ võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Eesti peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Eestil suurendada avaliku sektori investeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahasut ning muid liidu vahendeid. Pärast 2023. aastat peaks Eesti järgima eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon.
11. 23. mail 2022 esitas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande¹¹. Selles aruandes hinnati Eesti eelarveseisundit, kuna tema valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks kavakohaselt ületama 2022. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud.
12. Komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks Eesti majandus kahanema 2022. aastal 0,1 % ja kasvama 2023. aastal 0,7 %, samas kui inflatsioon peaks 2022. aastal olema 19,3 % ja 2023. aastal 6,6 %.

⁸ Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640 final.

⁹ Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Eesti riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta, ELT C 334, 1.9.2022, lk 44.

¹⁰ Komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt on Eesti keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 10,0 %. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide kogu positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

¹¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud komisjoni aruanne, 23.5.2022, COM(2022) 630 final.

Eelarvekava kohaselt peaks Eesti majandus kasvama 2022. aastal 1,0 % ja 2023. aastal 0,5 %, samas kui inflatsioon peaks 2022. aastal olema 19,5 % ja 2023. aastal 6,7 %. Kiirem SKP kasv 2022. aastal on tingitud sellest, et netoeksport on võrreldes komisjoni prognoosiga suurem. Erinevused kajastavad ka kahe prognoosi aluseks olevaid erinevaid lõppkuupäevi. Tööturg peaks mõlema prognoosi kohaselt jääma suhteliselt tugevaks. Mõlema prognoosi kohaselt peaksid investeeringud 2022. aastal järsult vähenema, mis on peamiselt tingitud eelmise aasta baasefektist (investeeringud immateriaalsesse varasse), kuid ka ehitustegevuse aeglustumisest. Hoolimata kiirest inflatsioonist peaks eratarbimine mõlema prognoosi kohaselt 2022. ja 2023. aastal jätkuvalt pisut kasvama, mis kajastab tugevat tööturgu, kogunenud sääste ja märkimisväärseid eelarvemeetmeid, mis suurendavad kodumajapidamiste ostujõudu.

Üldiselt on eelarvekava aluseks olevad makromajanduslikud eeldused 2022. aasta puhul märkimisväärselt optimistlikud ja 2023. aasta puhul usutavad.

Eesti täidab määruse (EL) nr 473/2013 nõuet, mille kohaselt peavad eelarvekava aluseks olema sõltumatult kinnitatud makromajanduslikud prognoosid¹².

13. Eelarvekavas eeldatakse, et taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust rahalisest toetusest rahastatavate kulutuste maht on 2022. aastal 0,5 % SKPst, 2023. aastal 0,3 % SKPst, 2024. aastal 0,4 % SKPst, 2025. aastal 0,5 % SKPst ja 2026. aastal 0,4 % SKPst. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Eesti valitsemissektori eelarvepuudujääki ja võlga. Komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt on taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavate kulutuste maht sarnane.
14. 2023. aasta eelarvekava kohaselt peaks Eesti valitsemissektori eelarvepuudujääk suurenema 2,7 %-lt SKPst 2022. aastal 3,9 %-le SKPst 2023. aastal, mis on peamiselt tingitud kaitse-, haridus- ning teadus- ja arendustegevuse kulutuste, samuti lapsetoetuste, avaliku sektori palkade ja Ukraina põgenikega seotud kulutuste märkimisväärselt suurenemisest. Tulusid mõjutab negatiivselt üksikisiku tulumaksu astmete puhul kohaldatava maksuvaba tulu suurendamine, millest saavad kõige rohkem kasu väikese sissetulekuga inimesed. Komisjoni prognoosi kohaselt on eelarvepuudujääk 2022. aastal väiksem (2,3 % SKPst), mis kajastab kõige uuemaid andmeid, mida ei ole eelarvekavas kava aluseks oleva varasema lõppkuupäeva tõttu arvesse võetud. Hiljutised andmed näitavad, et hoolimata majandustegevuse aeglustumisest laekuvad tulud jätkuvalt hästi (kajastab ka inflatsiooni mõju käibemaksule) ja eelarvepuudujääk võib kujuneda kavas prognoositust mõnevõrra väiksemaks. Väiksema eelarvepuudujäägi mõju kandub üle 2023. aastasse, mil eelarvepuudujääk on komisjoni prognoosi kohaselt ka veidi väiksem (3,7 % SKPst). Valitsemissektori võla suhtarv peaks tõusma 18,8 %-lt SKPst 2022. aastal 19,8 %-le SKPst 2023. aastal. Need prognoosid on üldjoontes kooskõlas komisjoni 2022. aasta sügisprognoosiga.

Riigi rahanduse väljavaateid mõjutab jätkuvalt suur ebakindlus seoses makromajanduslike prognoosidega, sealhulgas makromajanduslike riskidega, mis on

¹² Eesti eelarvenõukogu 6. septembri 2022. aasta arvamuses ei kinnitatud rahandusministeeriumi 2022. aasta suvist majandusprognoosi, kuna leiti, et selles kasutatakse valitsemissektori kulutuste kasvu kohta aegunud eeldusi, võtmata arvesse ettevalmistamisel olevaid olulisi eelarvemeetmeid. Seejärel koostas rahandusministeerium 23. septembril täiendava makromajandusliku stsenaariumi, milles võetakse arvesse uusi eelarvemeetmeid (avaldatud 27. septembril 2023. aasta riigieelarve ja 2023.–2026. aasta riigieelarve strateegia seletuskirja osana). Selle täiendava stsenaariumi alusel kinnitas eelarvenõukogu 27. septembril 2022 rahandusministeeriumi uue makromajandusliku stsenaariumi.

seotud Venemaa sissetungiga Ukrainasse, energiahindade tõusuga ja tarneahelate jätkuvate häiretega.

15. Eelarvekava sisaldab ulatuslikku loetelu meetmetest, millest mõned ei vasta komisjoni kasutatavale kaalutusõigusel põhineva eelarvemeetme ühiselt kokku lepitud määratlusele, näiteks kulumeetmete teisene mõju tuludele, riigiettevõtelt saadavate dividendide suurendamine või varem kavandatud aktsiisitõusu edasilükkamine. 2023. aasta tulumeede, mida komisjon käsitleb samuti kaalutusõigusel põhineva eelarvemeetmena, on seotud üksikisiku tulumaksu astmete puhul kohaldatava maksuvaba tulu suurendamisega. Kokkuvõttes (võttes arvesse ka meetmeid, mida komisjon ei käsita kaalutusõigusel põhinevate eelarvemeetmetena) prognoositakse eelarvekavas, et tulumeetmetel on puudujääki vähendav mõju 0,9 % SKPst. Kulude poolel on eelarvekava peamised 2023. aasta meetmed sihipärased palgatõusud (õpetajad, kultuuritöötajad, sisejulgeolek, IT-spetsialistid), täiendavad kaitsekulutused, kulutused haridusprogrammidele ning teadus- ja arendustegevusele, lapsetoetused ja Ukraina põgenikega seotud kulutused (kulude kasv kokku 2,8 % SKPst). Eelarvekava tulu- ja kulumeetmed üheskoos suurendavad valitsemissektori eelarve puudujääki 1,9 % SKPst. Komisjoni prognoosis võetakse arvesse samu meetmeid sarnases mahus¹³.

Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad meetmed, mis võeti, et leevendada energiahindade erakordse tõusu majanduslikku ja sotsiaalset mõju, mis suve jooksul süvenes. Komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2022. aastal 0,9 % SKPst ja 2023. aastal 0,3 % SKPst. Esimene meetmete pakett 2021/2022. aasta talveks oli ajutine ja aegus juba 2022. aasta kevadel. Meetmed hõlmasid muu hulgas põllumajanduses kasutatava kütuse aktsiisi langetamist, energiakulude osalist hüvitamist leibkondadele, kes teenivad mediaansissetulekust vähem, elektri ja gaasi võrgutasude vähendamist kodumajapidamiste ja ettevõtete puhul, elektri- ja gaasihinna ülempiiri kodumajapidamiste puhul ning ühekordset 50eurost sotsiaalsiret pensionäridele ja lastele. Teine meetmete pakett 2022/2023. aasta talveks on samuti ajutine. Need meetmed hõlmavad kõigi kodumajapidamiste kütte-, elektri- ja gaasikulude osalist hüvitamist 2022/2023. aasta talvel ning väiksemat meedet, millega toetatakse transpordisektorit ja hoolekandeametusi 2023. aastal. Lisaks volitas valitsus riigi omandis olevat energiaettevõtet müüma alates 2022. aasta oktoobrist nelja aasta jooksul elektrit kodumajapidamistele ja väikeettevõtetele eelnevalt kindlaksmääratud hinnaga¹⁴. Kõik muud meetmed on teatavaks tehtud ajutistena ja need aeguvad 2023. aasta esimese kvartali lõpus. Meetmed ei näi olevat suunatud haavatavatele kodumajapidamistele või ettevõtetele¹⁵ ja enamik neist ei säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks¹⁶. Selle tulemusena on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele antav ajutine ja sihipärane toetus, mida saab arvesse võtta 2023. aasta riigipõhisele eelarvesoovitusele vastavuse hindamisel, komisjoni 2022. aasta sügisprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,1 % SKPst ja 2023. aastal 0 % SKPst.

¹³ Meetmeid, mis ei vasta komisjoni kasutatavale eelarvemeetme määratlusele, on prognoosis siiski kaudselt arvesse võetud. Näiteks ei võeta teisest mõju tuludele arvesse eraldi meetmena, kuid see kajastub prognoosis makromajandusliku mõju kaudu.

¹⁴ Hinna määras Konkurentsiamet ja see tagab riigi omandis olevale energiaettevõttele mõistliku kasumlikkuse.

¹⁵ Sihipäraste meetmete maht on 2022. aastal 0,1 % SKPst ja 2023. aastal 0 % SKPst, samas kui mitteshipäraste meetmete maht on 2022. aastal 0,8 % SKPst ja 2023. aastal 0,3 % SKPst.

¹⁶ Sissetulekumeetmete maht on 2022. aastal 0,4 % SKPst ja 2023. aastal 0 % SKPst, samas kui hinnameetmete maht on 2022. aastal 0,4 % SKPst ja 2023. aastal 0,3 % SKPst.

Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad ka Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulud, mille maht on komisjoni 2022. aasta sügisproгноosi kohaselt 2022. aastal 0,4 % SKPst ja 2023. aastal 0,5 % SKPst.

16. Komisjoni 2022. aasta sügisproгноosi kohaselt ja Eesti 2023. aasta eelarvekavas esitatud teabe põhjal peaks kapitali kogumahutus põhivarasse olema 2022. aastal 5,4 % SKPst ja 2023. aastal 6,0 % SKPst, võrreldes 5,6 %ga SKPst 2021. aastal. See hõlmab investeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse (nt elektrivõrgu tugevdamine, et võimaldada ulatuslikumat taastuvenergia tootmist, eluasemete energiatõhusus, IKT-projektid, raudtee elektrifitseerimine) ning säästvasse transporti, mida osaliselt rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi vahenditest.

17. Komisjoni 2022. aasta sügisproгноosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal ekspansiivne (−1,0 % SKPst¹⁷). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (0,9 % SKPst).

Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,9 protsendipunkti¹⁸. See hõlmab energiahindade erakordse tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud toetusmeetmete väiksemat mõju 0,6 % SKPst,¹⁹ millest 0,1 % SKPst moodustavad ajutised ja sihipärased toetusmeetmed energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele. See hõlmab ka suuremaid kulusid Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumiseks (0,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne panus ei ole tingitud ajutisest ja sihipärasest toetusest kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma uute tulumeetmeteta) tuleneb sotsiaalkulutuste, avaliku sektori palkade ning haridus- ja kaitsekulutuste püsivast suurendamisest.

Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks suurenema 0,2 protsendipunkti SKPst. Riiklikult rahastatavad investeringud peaksid 2023. aastal andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,3 protsendipunkti²⁰.

18. Eelarvekava ei sisalda 2023. aasta järgseid eelarveproгноose, kuigi selles osutatakse valitsuse keskpika perioodi eelarvestrateegiale, mille eesmärk on hoida jooksev struktuurne eelarvepuudujääk tasemel 2,6 % SKPst kuni 2026. aastani, võttes arvesse energia- ja julgeolekukriisiga seotud probleeme.

19. Komisjoni proгноosi kohaselt ja eelarvekavas esitatud teabe põhjal on üldine eelarvepoliitikapoliitika 2023. aastal ekspansiivne. See hõlmab riiklikult rahastatavate jooksvate kulude ekspansiivset panust üldisesse eelarvepoliitikasse. See ekspansiivne panus ei ole tingitud ajutisest ja sihipärasest toetusest kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ega Ukraina

¹⁷ Miinusmärgiga (plussmärgiga) näitaja kajastab esmaste kulude liigset (vähest) kasvu võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale. Eelarvepoliitikas võetakse arvesse liidu rahastatavat fiskaalset impulssi.

¹⁸ 2022. aastal on selle komponendi panus pärssiv (0,9 protsendipunkti).

¹⁹ Sihipärase hinna- ja sissetulekumeetmete mõju eelarvele peaks vastavalt vähenema 0,1 % SKPst ja jääma samaks, samas kui mittesihipärase hinna- ja sissetulekumeetmete mõju eelarvele peaks vastavalt vähenema 0,1 % ja 0,4 % SKPst.

²⁰ Muudel riiklikult rahastatavatel kapitalikuludel peaks olema pärssiv panus 0,4 protsendipunkti SKPst, mis kajastab 2022. aasta baasefekti.

põgenike abistamisega seotud kuludest. Üldiselt ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv kooskõlas nõukogu soovitusel. Eesti kavatseb rahastada täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi vahenditest ning säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Riik kavatseb rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiapöördele.

Üldiselt on komisjon arvamusel, et Eesti eelarvekava on osaliselt kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel sisalduvate eelarvesuunistega. Komisjon kutsub Eestit üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames vajalikke meetmeid, et tagada 2023. aasta eelarve kooskõla nõukogu 12. juulil 2022 vastu võetud soovitusel.

Eestis kiiresti rakendatud energiameetmed on osa erakorralisest poliitilisest reageerimisest energiahindade erakordsele tõusule, kuid olemasolevate toetusmeetmete pikendamine ja/või uute toetusmeetmete rakendamine, et reageerida kõrgetele energiahindadele, tooks kaasa riiklikult rahastatavate jooksvate netokulude kasvu ning valitsemissektori prognoositava eelarvepuudujäägi ja võla suurenemise 2023. aastal. Seepärast on oluline, et liikmesriigid suunaksid sellised meetmed kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ohustatud ettevõtetele, et säilitada stiimulid energianõudluse vähendamiseks, ja kaotaksid need meetmed energiahinnasurve vähenedes.

Riigipõhiste soovitusel rakendamisel tehtud edusamme kirjeldatakse põhjalikult 2023. aasta riigiaruandes ja komisjon hindab neid edusamme riigipõhiste soovitusel raames, mille ta esitab 2023. aasta kevadel.

Brüssel, 22.11.2022

Komisjoni nimel
Paolo GENTILONI
komisjoni liige

